

MINERVA

diuarü

1145

literarü-beletristicü și de distrațiune.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Proprietarü, editorü și redactorü responsabilü:

George Curteanü.

BISTRITÄ,

TIPOGRAFIA CAROLÜ ORENDI

1893.

MINERVA

Diară literară, beletristică și de distracțiune.

Apare în 1 (13) și 15 (27)
a fie-cărei luni.

Proprietar, editor și redactor responsabil:
George Curteanu.

Prețul: pe an 4 fl., pe ½ an 2 fl., pe ¼ 1 fl.
Pentru România și străinătate: Pe an 10 fr.
Prețul e a se solvi înainte.

Amicei mele L . . . . a.

(Răspunsuri.)

Tu ții încă și-acuma, amica mea iubită,
Că 'n lumea asta-i bine, c'ai vré să totu trăiesci.
Că nime nu-i în lume ca tine fericită,
Dar vai și tu ca mine amară te amăgesci!

E bine 'n lumea asta, când frați pe frați omoră,
Când fiulă urgisesce pre însuși tatălă său,
Când pe nedreptă avutulă adauge-și comoră
Și libertatea sântă mai pörtă jugulă greu?

Pre omulă cu caracteră, bărbatū, ce 'ncăruntesce
In lupta pentru națiă și sântulă dreptū alū ei,
Invidia infamă și ura 'lă nimicesce —
Și-sū preamăriți de lume nimernici farisei.

E bine 'n lumea asta, când falnici națiuni
Isū aruncați în temniți și persecuți mereu,
Și-i rădicatū în sóre bälaurulă minciunū —
Cu laurē încunună mișelulă capulă său?!

E bine 'n lumea asta, când o națiune geme
Sub jugulă tirăniei, sub barbarismulă crudū,
Și n'are 'n ajutoriu-i pre nime ca să cheme —
A ei dureri amare în lume nu s'audū?!

E bine 'n lumea asta, când nu este credință,
Când e rușine-a ție, că crești în Dumnezeu,
Și omulă, creatura, nimernica ființă
Cu ușurință negă pre Creatoriulă său?!

Bisericile-sū góle, preoți n'au chemare,
„Religiă, Deitate, e lucru prostū și vanū“!
Așa ție învătătulă în órba-i îngâmfare
Și bunele moravuri slăbescū din anū în anū!

Când vieța creștinescă, vieța-adeverată
E cunoscută numai din nume sau de locū,
Virtutea, talpa casei de multū e esilată
Și omeninea-aprinsă de-a vișului focū?!

Când soți, cari credință jurat'au la altare
Trăiescū în nevinire, trăiescū în ură grea,
Și maica-și duce fica rădëndă la desonóre,
Iar tatălă copilași se nu-i mai aibă-ar vré?!

Când juna, ce ca ângerū se fiă de curată
Ar trebui, sē-nchină la spurcatulă păcatū,
Și când ū vine timpulă se fiă măritată
Coșciugū spoitū aduce la miserulă bărbatū?!

Când scumpa ta iubită, ce-ți jură, jură tare,
Că te-a iubi pururea, că te-a iubi cu focū,
Preste puțină vreme și făr' de remuşcare
E gata să iubescă pre altu-'n alū tēu locū?!

E bine 'n lumea asta, întrebū eu înc'odată,
E bine 'n lumea asta și suntū toți fericiți?
„Ba, nu! nu-i bine 'n lume“, răspunde lumea totă
Și cei ce țieți contra amarū vē amăgiți!!!

I. L. H.

Unele evenimente mai însemnate din istoria teritoriului, ce formeză astăzi comitatul Bistrița-Năsăud.

Schițe istorice, adunate de Nestor ũ Simon ũ.

Năvălirea Mongolilor pre la a. 1241.

Teritoriul comitatului de astăzi Bistrița-Năsăud, fiind ũ situat ũn partea nordũ-estică a Transilvaniei ũi având ũ doue pasuri principale de trecere din Bucovina ũi Moldova, a fost ũ în continuu în drumul ũ tuturor ũ lavinelor devastatoare, cari se aruncau din orient ũ spre apus.

Dintre multele incursiuni ũi devastări, câte vor ũ fi fost ũ preste acest ũ ținut ũ, din lipsa de date istorice nu putem ũ enar ũ cu positivitate înainte de anul ũ 1200¹⁾. Aflăm ũ însă c ũ pe la anul ũ 1204 cetatea Rodna s'a devastat ũ prin Cumani²⁾.

Locuitori cetății Rodna aparținur ũ coloniei săsesci, ce se aședase în partea nordică a Ardealului în ținutul Bistriții de astăzi, pre care începur ũ a o clădi în an. 1206 d. Ch. ũi o încungiurar ũ cu muri înalți ũi tari, ale c ũror ũ ruine mai stau ũi astăzi. Intre acești muri își aflau asilul ũ de sc ũpare locuitori din cercul B ũrgăului ũi al ũ Bistriții dela anul ũ 1216 înc ũce în casuri de năvăliri barbare din Orient.

Cea mai memorabil ũ incursiune cunoscut ũ în istoria acestui ținut ũ e năvălirea Mongolilor pre la anul ũ 1241.

Mongoli înc ũ prin secolul ũ al ũ XIII-lea formaser ũ în l ũuntrul ũ Asiei un ũ regat ũ potente. De aci pornind ũ spre vest ũ se împărțir ũ în mai multe ũrde. Una sub conducerea lui Cadan, unul ũ dintre craii lui Bat ũ venind ũ prin Cumania ũi Rutenia în primăver ũa anului 1241 ajunsese p ũn ũ la Rodna³⁾. Alta ord ũ însă intr ũ în Ardeal ũ prin țera B ũrsei.

Anul ũ năvălirii Mongolilor diferece la c ũți-va scriitori.

Șincai în Chronica Rom ũnilor ũ dup ũ Analele bisericeii Brașovului¹⁾, Timon²⁾ ũi Bonfinius³⁾ serie, cum-c ũ acest ũ năvălire s'a întemplat ũ la a. 1236.

Cum-c ũ năvălirea s'a întemplat ũ c ũtr ũ finea an. 1240, dup ũ cum serie Eder în Felmer 18 „iar asupra Rodnei s'au aruncat ũ în primăvara anului 1241“ o atest ũz ũ mai multe documente publice⁴⁾.

Isvorul ũ principal ũ pentru acest ũ parte a istoriei patriei este canonicul ũ Rogerius din Oradea mare, care nunumai a fost ũ contimporan ũ cu aceste evenimente, ci fiind ũ prins ũ de Mongoli a luat ũ parte ũi la expedițiunile lor ũ infricoșate. F ũr ũ ornament ũ ũi simpl ũ dar vioiu ũi p ũtrund ũtor ũ descrie el ũ tot ũ ce a v ũdut ũ ũi esperiat ũ ũi în ce stare a aflat ũ el ũ Transilvania.⁵⁾

„In primăver ũa anului 1241 Cadan plec ũ cu orda sa asupra Rodnei. Int ũriturile de lemne tăiate, cari probalminte s'au f ũcut ũ ũi aici la mandatul ũ regelui Bela al ũ IV-lea, nu au putut ũ ca se împedece torentul ũ s ũlbatic ũ. Mii de mongoli purt ũtori de s ũcuri mergeau înainte armatei, tăiau p ũdurile, deschideau c ũile ũi delaturau t ũte pedecile puse în cale“⁶⁾.

„Cadan, dup ũ ce a c ũl ũtorit ũ trei ũile prin, p ũduri a ajuns ũ la Rodna cea avut ũ, aședat ũ între munți mari, la localitatea sasilor ũ ũi la baia de argint ũ a regelui, unde locuia o mulțime nenum ũrat ũ de popor ũ“⁷⁾. Num ũrul ũ populațiunei Rodnei aflăm ũ cumc ũ în timpurile celea vechi a fost ũ f ũrte mare. Aș ũ într'un ũ fragment ũ istoric ũ aflăm ũ, cumc ũ în timpurile

¹⁾ Annales templi Coronensis.

²⁾ In Epitome chronol. f. 30.

³⁾ In Decad. 2 Lib. 8.

⁴⁾ Aș ũ d. e. seris ũrea regelui Bela IV. c ũtr ũ Grngoriu IX. la Fej ũr. IV. 1. 214 ũi la Theiner Monumenta hist. Hung. I. pag. 182. Ved ũ ũi Documente privitoare la istoria Rom ũnilor ũ cules de Eudoxiu Hurmuzaki vol. I. pag. 188—240. Cf. Hașden „Istoria critic ũ a Rom ũnilor ũ.“ vol. I. pag. 68 ũ 15. ũi „Die Mongolen in Siebenb ũrgen“ in Archiv f ũr die Kenntniss von Siebenb ũrgens Vorzeit und Gegenwart herausgegeben von I. K. Schuller.

⁵⁾ M. Rogerii Hungari Varadiensis Capituli Canonice Miserabile Carmen, sive historia super destructione regni Hungariae temporibus Belae IV. regis per Tartaros facta. La I. G. Schwandtner; Scriptorum Rerum Hungaricarum veteres ac genuini pag. 302 seqq.

⁶⁾ Caesis ingentibus, silvis longas fieri fecit indagines obstruens traniectis arboribus universa loca, quae ad transeundum facilia videbantur. Thomas Archidia. Spalatensis Hist. Salonitana apud Schwandtner Script. rer. hung. Tom. II. cap. 30. . . habebant quadraginta millia saurigeros, qui praebant exercitum, silvas cedentes, vias struentes et omnia offendi-cula ab ingressibus removens. Ibid.

⁷⁾ Rex Cadan, inter Rusciam et Comaniam, per Silvas, trium dierum habens iter sine viam, pervenit ad divitem Rudanam, inter magnos montes positam Theutonicorum villam, Regis argentii fodinam, in qua morabatur innumera populi multitudo. Rogerius Carmen Miserabile 302. opud Schwandtner Scriptorum Rerum hung. pag. 302.

¹⁾ P ũn ũ pre la anul ũ 1200 în întreg ũ istoria Transilvaniei documentele istorice transilvane s ũnt f ũrte rari.

²⁾ Ved ũ Pray. Annales veteres Tom. I. pag. 262 ũi Siebenb ũrgische Quartalschrift Tom. V. pag. 102 în not ũ.

³⁾ Șincai în Chronica Rom ũnilor ũ la a. 1236 dup ũ Bonfinius decad. 2. Lib. 8. iar la a. 1241 aret ũ Șincai c ũ la acest ũ an ũ au venit ũ T ũtari (Mongoli) dup ũ cum serie ũi Thuroezius f. 149 ũi Thomas Archidia. Spalatensis hist. Salonitana la Schwandtner scriptores rerum hung. Tom. II. pag. 610.

Toți scriitorii vechi susțin ũ, cum-c ũ Rudana amintit ũ la Rogerius Miserabile Carmen, e Rodna de astăzi, numai Ioan ũ Barbovescu în un ũ articol ũ: „Die Bascharaba und die Anf ũnge des rom ũnischen Staates“ publicat ũ în „Rom ũnische Revue“ 1891 VII. Jahrgang pag. 210—211 în nota 6 dice, cum-c ũ Rudana amintit ũ la Rogerius nu e dup ũ cum serie Wolf ũi dup ũ cum greșesc ũi alți, cari susțin ũ, c ũ Cadan a venit ũ la Rodna prin pasul ũ Borgoului, la granița Bucovinei, ci e o cetate aședat ũ între munți în districtul ũ F ũg ũrșului ũi astăzi un ũ sat ũ în cercul ũ Bradului. În fine adaug ũ, cumc ũ în Rodna p ũ timpul ũ năvălirii t ũtarilor ũ la pasul ũ Borgoului nu se afl ũ de loc ũ germ ũni.

La acest ũ aserțiune observ ũ numai at ũta, cum-c ũ dup ũ c ũți autori c ũnșc ũ eu, cari au descris ũ acest ũ năvălire a Mongolilor ũ, singur ũ Ioan ũ Barbovescu afirm ũ f ũr ũ a p ũt document ũ ceva positive. Acest ũ a firmare f ũs eade de sine, pentru c ũ Rodna nu s ũ afl ũ la pasul ũ Borgoului, ci formez ũ singur ũ pasul de trecere însemnat ũ, af ũr ũ de aceea documentele, pre cari le vol ũ însir ũ la istorisirea acestui eveniment ũ t ũte arat ũ spre Rodna cea avut ũ de metale, ceea-c ũ se cunoșce p ũn ũ astăzi, iar ũ Rodna, despre care amintesc Barbovescu, nu a avut ũ astfel ũ de mine.

cele vechi la baia din Rodna s' aflau mai multu decatu 40.000 lucratori si maiestri¹⁾.

Cuprinderea Rodnei o descrie Rogerius astfelu:

„Chiar cand locuitori din Rodna voiau se serbeze invierea lui Christosu (in 31 Martie 1241) se lati fama despre venirea ordelor selbatice. Comitele Teutonilor din Rodna cu numele Aristald audindu, cumca se apropia Mongoli a esitu impreuna cu intregu poporul capabilu de arme in munte in contra barbariloru, sperandu, ca voru retine pre inamicu in strimtorile fara de drumuri, precum odinioara a retinutu Leonida la strimtoarea dela Thermopile miriadele lui Xerxe. Inse Cadan vedendu multimea celor armați, a intorsu spatele, prefacandu-se cumca fuge dinaintea loru. Atunci totu poporul armatu — voiosu cumca a invinsu pre inamicu, — s'a reintorsu acasa, a depusu armele, si a inceputu a serba victoria inchipuita intindendu ospețe.

Bucuria inse a duratu scurtu timpu, caci tataru s'au intorsu indereptu si neaflandu nici o piedeca, iar cetatea asemenea nefindu aperata prin nici unu bastionu ori muru, au intratu in densa pre mai multe parti.

¹⁾ Vezi „Archiv pentru filologie si istorie“ de Tim. Cipariu 1867 pag. 434.

Vedendu poporul, ca e incungiuratu si ca nu va pute rezista, nu cuteza se se apere. S'a predatu cu totul inamicului.“

Atata descrie Rogerius despre cuprinderea Rodnei prin tataru si nu aminteste despre vr'o devastare ori ucidere, ci incheia dicendu, cumca Cadan a luat Rodna sub protectiunea sa, pre comitele Aristald dimpreuna cu 600 luptatori armați i-a luat cu sine¹⁾.

Dupa marturisirea altoru istorici si dupa cum dovedescu si unele documente, se vede, ca Cadan nu a cruțatu Rodna, ci a depradatu si a ucisu o multime de locuitori.

Șincai in Chronica Româniloru la a. 1236 serie dupa Bonfiniu (decad. 2 lib. 8): „Kadan, unul dintre crai, supusi lui Batu, venindu între Komania si Rutenia in trei zile a calaloritu prin paduri si a ajunsu la Rodna cea asezata pre munti, unde suntu bai de auru si de argintu, pre carele l'au intempinatu Teutoni, cari locuiau pre munti in paduri, gandindu ca se voru incarca de dobandi, ci Cadan i-a asupritu fara de veste si pre multu a taiatu, iară lui Aristald, comitelui tinutului aceluia, barbarulu i-a datu parola si pre șese sute de ostasi ai lui i-a amestecatu între ostasi sei.“

(Va urma).

¹⁾ Rogerius Carmen miserabile loc. cit.

AMICULŪ MEU.

— *noveletă.* —

Foculu bubuia in cuptoriu, credeai ca fuge pe hornu. Eu ședeam la masa si-mi faceam o tea; cand iata intră amiculū meu Cornea albu de ninsore.

Era unu copilu fudulu peste mēsură. Cate nebuni facea elu, nu faceau trei. Nu din reutate, ci din fudulie.

— Brr, mei; ninge potopu-potopu. Servus!

— Servus — disci. Chiar bine ca vii. Jucamu unu șacu.

Amiculū meu se scutura de ninsore, iar eu chemai copilulu se mai puna unu pocalu.

— Vino frate, o tea buna, si facemu o bataia crancenă in șacu.

Elu se apropia de mine cu o fața interesantă.

— Mei, tac. Ceva interesantu, grandiosu, pomposu — dumnezeescu, — disci ca in șoptă.

— Mei, tu iară vei fi facutu vr'o nebunie. Aid la șacu.

— Lasă șaculu, frate. Partida mea e sigură. Am trasu unu pionu si am prinsu regina, — regina sufletului meu. Ah frate, io-s omulu celu mai fericitu

pe lume. Se vede ochi ei, sprancenele acele, trase de insusi Dumnezeu — — si apoi privirea aceea, care intuneca chiar si santulu sore — — — mei, nebunescu nu alta.

— Credu frate, credu; de multu esti tu cam nebunu. Dar en spune, se știu de ce se ridu.

Elu se apropia de mine si — ca in taina — imi arata o epistolita, pe hartia rosa.

— Cetesci — disci elu.

Epistola era anonimă. O scrisore de femeia, rea si pitigata.

— Cetesci — disci elu, rapita de bucuria.

Și cetir: „Te iubescu. Mane voiu fi singura, — te asteptu“.

— Dreptate ai frate. Aici parthia e sigură.

— Și ce parthia!

— En descrie-mi-o. E frumoasă?

— Nu se pote, nu se pote. — A descrie angeri cu tote gratiile si insusirile loru ingeresci, a descrie zimbetulu din fața unui angeru, dorile si lumina — nu se pote.

— Stai măi. De unde cunosci tu pre damicela aceea, sau, cum ȳici tu, pe ȳngerulȳ acelu cu zimbete și cu ce mai sciu eu ce?

— Ei, de unde! Scii tu cȳntarea ceea:

Vis-a-vi de mine este o ferestruȳă cu flori,
Acolo șede o copilȳă, eu o vȳdȳ de multe ori.*

— A, pricepȳ. Intr'o ferestruȳă vis-a-vi o damicelȳă frumȳsȳă. E destulȳ. Te cunoscȳ și sciu, cȳ tu esci unȳ omȳ intreprindȳtorȳ în dal-de-aste. Dar spune, cum ai fȳcutȳ cunoscinȳă cu ea?

— Fȳrte simplu, dar bine. Cine cutȳzȳă invinge.

— Așȳ e! En spunemȳ cum?

O epistolȳă micȳ. In ea scrisȳ dorulȳ și foculȳ sufletului meu . . . .

Aci sȳ plecȳ amiculȳ meu și continuȳ ca în șȳptȳ:

— Și apoi frate — la epistolȳă aceea — unȳ rȳspunsȳ frumușelȳ, ȳcȳ așȳ . . .

Și-mȳ arȳtȳ epistolȳă damicelei, pe hȳrthiȳă rosa sȳrutȳndu-o de multe ori.

— Cȳ iute s'a aprinsȳ ȳngerulȳ teu, măi.

— Ah! frate, amorulȳ e unȳ Dumneȳeu, elȳ face minuni.

— Ai dreptate. Aid la șȳcu.

* * *

Mai fȳcuse amiculȳ meu destule nebunii, — cu una mai multȳ sȳu mai puȳinȳ, nu numerȳ. Dar eram curiosȳ totușȳ.

Eram curiosȳ, sȳ cunoscȳ o damicelȳă nevinovȳtȳă, unȳ ȳngerȳ, care dintr'una sare în baltȳ; care la unȳ biletȳă a unui tȳnȳrȳ flusturatȳ raspunde dintr'una: te iubescȳ și te așteptȳ.

Și aflai totȳ.

Intr'o stradȳă principalȳă ședeȳ unȳ maiorȳ pensionatȳ. Tȳtȳă familia stȳtea din cei doi pȳrinȳi bȳtrȳni; apoi o copilȳă tinȳrȳă, intradevȳrȳ frumușicȳă și o domnișȳrȳă bȳtrȳnȳă, dar cu bucelele încreșȳte melușei, și puderatȳ pȳnȳă la ridiculositate. Unȳ felȳ de flȳore, ce totȳ înflorește pȳnȳă mȳore. Totȳ înflorește și nimenea nu o mai rumpe. Spuneau, cȳ-i erau dragȳ bărbȳai pȳnȳă la nebunie.

Sciu destulȳ, cugetai și-mȳ vȳȳui de trebile mele.

* * *

Trecuse ȳiua și nu ne intȳlniserȳmȳ.

Colea sȳra pe la 8 ȳre — tunȳ amiculȳ meu pe ușȳă, sburlitȳ și desperatȳ ca unȳ nebunȳ.

— Se auȳdimȳ! strigai eu.

— Frate, astȳȳi fȳcu o posnȳă. Imȳ ucidȳ servitorulȳ, ilȳ ucidȳ. alta nimicȳ.

— Ce pacoste?

— Ilȳ ucidȳ, ilȳ prȳpȳdescȳ, ȳise; și alergȳ prin odȳiȳă în drepta și în stȳnga ca unȳ smintitȳ.

— Lasȳ servitoriulȳ. Cum e cu damicela?

— M'a compromisȳ, m'a ruinatȳ, m'a fȳcutȳ nimica. Ilȳ ucidȳ!

— Stȳi frate și-mȳ spune. Nu precepȳ o bobȳă. Amiculȳ meu stȳtȳ în mijloculȳ casei, suflȳ una mare, apoi incepȳ:

— Ascultȳ frate! Cui a datȳ elȳ epistola, cui nu; ce a fȳcutȳ, nu sciu. Destulȳ cȳ am pȳșit-o.

— Incepe darȳ. Me fȳci curiosȳ.

— Epistola mea, buchetulȳ meu; unȳ buchetȳ cum e rȳua . . .

— Binȳ-bine. Epistola și buchetulȳ — ce au pȳșitȳ?

— Se-șȳ spunȳ totȳ. — Am pornitȳ. — Cu cȳtȳ dorȳ și cu cȳtȳ tremȳă, dȳmne — am pornitȳ, ca la timpulȳ potrivitȳ sȳ intrȳ la ea, la cea mai frumȳsȳă în lume.

— Și apoi?

— Și intrȳ în curte. Fericirea, ce o simȳiam, imȳ poleise tȳtȳă lumea cu o luminȳ feericȳă și scumpȳ. Le vedeam tȳte printr'o cȳșȳă într'auritȳă; și tremurȳm ca și cȳnd așȳ intrȳ în împȳrȳția ceriului.

— Credȳ, cum se nu credȳ.

— Stȳi!

— Stau.

— Și intrȳ. Și iatȳ, vine înaintea mea — o fȳtȳ bȳtrȳnȳă, cȳtȳ lumea asta de bȳtrȳnȳă. O stafie de femeie, lungȳă și pișȳgȳiatȳă, sbȳrcitȳă, dar puderatȳ — era ȳigira cea ce mȳncȳ luna. Si buchetulȳ meu, unȳ buchetȳ cum e rȳua — pe peptulȳ ei. Frate, cȳnd o am vȳȳutȳ, m'au prinsȳ frigurile și tremurȳm ca varga.

— ȳngerulȳ teu! Pardon — borborosii eu.

Dar ea me apucȳ de vorbȳ.

— O, me rogȳ imȳ pare fȳrte bine, me simȳtȳ fericitȳ, — poștimȳ — ȳise și me invitȳ sȳ șȳdȳ.

— No copile — socotii eu. — multe pȳme amare suntȳ în lume, dar de fȳtȳ bȳtrȳnȳă nici n'ai mai datȳ.

— Ce se fȳcu? Me pusei pe unȳ fotelȳ vechiu și mare cȳtȳ o corabie și vrui sȳ ȳicu ceva; dar mi se înceșȳtase gura ca la lupȳ.

Dar sȳ puse stafia lȳngȳă mine, puse mȳna pe mȳna mea, și-mȳ rise în ochi — cu o adevȳratȳ dragoste de fȳtȳ bȳtrȳnȳă.

Eram picȳ de sudori.

Nu sciu ce am vorbitȳ, nu sciu ce am fȳcutȳ — dar am scȳpatȳ și — iatȳ-me aci. — Ilȳ ucidȳ frate, ilȳ ucidȳ, nȳtȳrȳulȳ, mișelulȳ, hoșulȳ de elȳ — ilȳ ucidȳ.

Amiculȳ meu vorbeȳă cu pathosȳă ca într'unȳ teatru, mic-mȳ curgeau lacrȳmile de risȳ.

— Lasȳ-lȳ frate sȳ se spovedȳscȳ și sȳ se rȳge lui Dumneȳeu înaintea morșii. Aid la șȳcu.

Intiusei figurile pe tablȳă dintȳiu ale mele, apoi ale lui, — apoi tic-mic — ne aflȳrȳmȳ jucȳndȳ șȳcu.

Tȳmpȳ de o ȳrȳă amiculȳ meu era linisȳitȳ.

— Lasȳ frate, — cu o nebunie mai multȳ. Nu-i asta cea dintȳiȳă — ȳisei eu molcomindu-lȳ.

— Nici cea de pe urmȳ — ȳise elȳ rișȳndȳ.

Si risȳrȳmȳ amȳndoi.

V. R. Buticescu.

Unu copilū de conte.

Romanū de Antonū Langer

tradusū din limba germānă de Dănilă Sănjoanū.

PARTEA PRIMĂ.

CAPITLUL I.

Singurū pe lume.

Nimicū nu este în lume mai neplăcutū și neconsolătorū decâtū o stradă de țēră plină de pulvere, singuratică și uscată de arșița sōrelui, care se întinde preste unū câmpū planū, monotonū și pintre plopi, cari, încungiurându-o din stānga și din drepta în formă de piramide prāvōse, o facū și mai monotonă.

O atare cale prāvōsă e strada, care duce dela Corneuburg preste Lang-Enzersdorf cătră Viena, strătāindū colțulū sudvesticū alū câmpului de lângă riulū March. Pre timpul, când calea ferată încă nu-și trāmisese locotiva sa dealungulū Dunării în susū, acēstă stradă era populată. Cară de postă, cară economice și comerciale grele și ușōre alergau pe aici în susū și în josū, în butulū pravului și nebāgāndū în sēmă monotonia regiunei.

În anulū 1840 însē, adecă în anulū, în care se începe istoria nōstră, calea ferată învinsese pe deplinū pre pulverōsa-i rivală, și vaporulū, reformatorulū modernū alū industriei, pāși în loculū cailorū acoperiți de spume; chiar și celū mai miserū calfă călătorū își îmbia puțini cruceri, ca sē călătorēscă pre acēstă cale, și strada cea lungă deveni liniștită și deșertă, încātū părea cu multū mai tristă și mai neplăcută ca mai înainte.

Numai din când în când resuna dealungulū stradei carulū ușorū alū vreunui Corneuburgianū sau Lang-Enzersdorfanū, care ca unū conservatorū fidelū alū sistemului vechiū privea cu disprețū la vagōnele moderne și după datina străbunilorū sei își mēna mucedulū seu calū prinsū la unū carū de Stiria. Câte odată se retăcea pe acea stradă câte o țērancă tinēră, care promisesse vre-unui pețitorū din Gerasdorf sau din Iedersee o întēlnire, căei considera acēstă stradă singuratică chiar așa de acomodată spre acēstū scopū ca și o pădurice umbrōsă; pōte că mai rātăcia pe aici și câte o țērancă bētrānă, schiōpă, care încă nu abdisese de prejudiciulū, că draculū face se alerge vagōnele pe calea ferată și pōte că mai rātăcia și vr'o țērāncuță cu botă, care nu se putea opune plăcerii de a visită crișmele de lângă stradă, pre cari le iubia din tinerēță. Cu acēsta credemū, că amū descrișū frecuența stradei celei vechi și ne rēmāne de amintitū, că prin pulvere se ostenia dilnicū câte o caravană de cară încārcate, ducāndū la Viena mărfuri, pre cari proprietari încāpāținați din

motive necunoscute nu voiau a le transportă cu calea ferată.

Unū atare carū, atātū de încārcatū, cātū numai permiteau legile de gravitate și ale puterii centrifugale, în o sēră ferbinte de Augustū alū anulū 1840, pe care l'amū fostū amintitū mai susū, se mișca încetū prinpulverea stradei, care se întinde între Langen-Enzersdorf și Viena.

Viēța dela acēstū carū nu schimba întru nimicū monotonia acēstui ținutū deșertū.

Cārāușulū ședea pe craci rudei și dormita ținēndū strinsū în gură o pipă scurtă. Mānile erau ascunse în pusunările afunde ale surtucului albastru cusutū cu albū, iar pālăria cea vechiă de paiă în colōrea castanei o trase adēncū preste față. Ba încă ca omū bētrānū și practicū se așēdase astfelū, că își întōrse spatele late cătră sōrele apunāndū, care tocmai se pleca preste vērfulū muntelui Kahlenberg.

Unica ființă, a cărei purtare merită pe dreptulū numele de viēță, era unū căne micū cu botū negru, cu pērū sburlitū, unsū cu smōlă și acoperitū de pulvere, care jăcea în o formă de gondolă, ce atirna legată ca funii tari între cele 4 rōte sub carū și era menită pentru totū soiulū de utensilie și care în acēstū momentū nu conținea nimicū afară de mantaua vechiă a cārāușului, așa că cănele se bucura deodată de o binefacere duplă: de umbră și de culeșū comodū.

Fōrte invitātōre erau acēste dōue împregiurări pentru căne, ca se urmeze esemplulū domnului seu și sē se recreeze, dar elū din motive necunoscute de noi se așēdă dea curmezișulū, își lāsă cōda se atērne în afară în partea de cătră Klosterneuburg, iar botulū celū negru și ascuțitū și-lū așēdă pre marginea gondolei dinspre câmpiile de lângă March, din cari se ridica turnulū bisericei din Waggram și stetea seriosū și aprofundatū în cugete, precum ar fi pututū stā unū inginerū alū împēratului francesū, care a compusū planulū bătāiei dela Aspern. Numai câte odată își mișca nasulū în susū, când sbārnāia preste capulū seu câte unū scārābușū și în josū când unū șiorecelū deșeptatū sau vr'o șopērlă spāriatā se ascundea repede în gropile sau șanțurile stradei umplute cu scāeți.

Deodată cănele deveni neliniștitū.

Își aținti urechile, rădică capulū în susū, cōda cea atārnātōre luă o pusețiune orisontală amenințātōre,

cu o morăitură lină se rădica pe piciore și se aședă, ca și cum ar voi se sară afară din gondolă.

Încă o minută și apoi începă a lătră din toate puterile.

După o datină vechiă, ce e între câne și între domnă — noi am fi ăisă îndată, că au fostă înțeleși.

Cărăușul beată de somnă se tređi; se rădica în susă și în modă instinctivă apucă biciulă.

Cu ună „o ho!“ sonoră însoțită de o pocnitură energică de biciu, opră cai în locă și sări josă de pe cracl.

Se uită repede preste ținutulă deșertă în toate 4 direcțiunile vânturiloră și fiindcă nu află cauza lătrăului cănelui, se întorse cătră acesta cu întrebarea:

— Nô! ce este, Braschl? De bună sémă ai visatū ceva?

Cănele închise pe jumătate ochi și apoi scose ună urletă ascuțitū și lungă.

— Așa? — răspuse stăpănulă, carepărea a pricepe deplină limba animalului, — așadară totuși este ceva?

— A cădută ceva din cară? — Nu? — Sau s'a deslegatū vr'o funie, sau se clătină ună cuiu? Nică asta nu? Apoi, ce este?

Cănele, care la întrebările puse nu dete nică ună răspunsă, decâtă că mișca cu cōda stufosă și privia pe stăpănulă sēu cu ochiu prudentū, sară acum din asilulă sēu pe stradă, fugi cu o lătrare seurtă și lină câțiva pași îndērptū și morăindū se opră la marginea șanțului șoselei.

— Aha! — mormăi cărăușulă, urmândū cănelui încetū și cu pași mari, — o caracteristică a acestei clasē de ómeni — este ceva în șanțu. De este ună coferū sau ună pachetū, ilă luămū, în elă va fi și bacșișulă. De este ună omă, ilă lăsămū se se odihnescă, căci în căldura acēsta nu se culcă nimenea în scăeți, decâtă ună bețivū și pe ună atare este mai bine dacă ilă lăsămū se dormă, sau pōte că e unulă, care și-a tăiatū grumazi și de acolo nu căștigămū nimica decâtă neplăceri cu judecătoria.

În timpulă acestei scrutări filosofice greoiulă cărăușū aflase punctulă, unde se oprise cănele Braschl, și acum observă obiectulă, care conturbase pe cănele sēu în scrutarea mintosă a cămpului de resbelū de lângă rīulă March.

Pe o pajiște arsă de sōre, încunjurată de urzici și scăeți jăcea în șanțū ună pruncū, care abia mai merita acestū nume și dormia somnulă unei oboseli mortale.

Copilulă își aședase capulă pe mână drēptă, era îmbrăcatū cu o cămașă petecită, lângă elă jăcea ună surtucū purtatū și flenduritū, o căciuliță unsurosă cu ună paravanū pe jumătate ruptū, ună pachetașū fōrte mică învălită în ună postavū roșū și o botă de spinū;

lângă acestea steteau două ciobote vechi cu tălpi grōse și bătute cu cuie, rupte în 20 de bucăți. Sērmanulă copilū călătorise desculțū atăta cale, cea ce dovediau ranele dela piciore, carī numai pentru acea nu sângerău, pentru-că erau pline de pulvere, care împreunase ranele în ună modū naturalū. Fața, mânilă și piciorele lui slăbite, arse de sōre, pline de sudori și pulvere dovediau lipsă și fōme.

Cărăușulă ilă esamină cu o privire, în care nu se putea cunōsce nică o compătimire.

— Uită, uită, — ăise elă cam încetū — acesta chiar așa prospiciază, ca și când numai la 14 ăile ar mănca câte ună cărăbușū de Maiu. Însē nu trebuie sē-lă lasă aici, căci i-se pōte tiri preste față vr'o brōscă riōsă, și sē se sparie, ori vr'unū hotū i pōte răpi și puținele sdrențe, ce le mai are. He! mē!

Și cărăușulă pocni de câteva ori binișorū cu biciulă la capulă miculă dormindū.

Însē osteneala de plumbū, care tēmpi audulă copilului la lătrătulă cănelui, ilă împiedecă de a audă și strigătulă omului și pocnitulă biciului.

Cu o mică nepaciință strigă cărăușulă:

— Nô, cređi dōră, că eu potū sta aici până vei avē tu voiă sē te trezesci? Audă! susă!

Cu aceste cuvinte lovī ușorū cu biciulă piciorele slăbite ale sērmanului băiatū.

Cănele, care ținū acēstă lovitură de o amuțare, începă a se aruncă lătrândū furiosū cătră dormindū.

Băiatulă tređindu-se se rēdică în susă și-și aținti ochi spre cărăușū și spre cănele lătrândū, în timpū ce fața lui era palidă ca mōrtea și o tremurătură îi sguduia totū corpulă. Apoi se frecă cu mână la loculă, unde fusese lovitū, esprimândū nescie cuvinte comice și durerōse, cea ce au făcutū pe cărăușū sē zimbescă, iar de altă parte sē-i pară rēu, că l'a lovitū.

— Nô, nô — ăise elă blândū — nu fi așa simțitorū — nu vei muri dōră din o lovitură. — Cuciū Braschl! Se înopteză nu te potū lăsă aici, — de unde ești? încotro mergi, ilă întrebă în limba germână.

— Nu sciu nemțescē, — răspuse copilulă încă totū tremurândū și cu ună accentū boemică uitându-i se în ochi, fiindcă din sunetulă amicalū a limbei străine, care de altcum sémână cu a nației sale, recunoscū că nu are de lucru cu unū dușmanū.

— Așa! așadară ești unū boemū! esclamă cărăușulă în limba boemă, căci elă ca cărăușū venindū în contactū cu boemi dintre orașele Pilsen, Budweis și Viena pricepea bine limba lorū. Așa-e, că ești unū boemū?

— Da, iubite domnule, da, esclamă copilulă înveselindu-se, că aude limba patriei sale.

— De unde ești?

— Două ore dincolo de Cotzen.

— Si vii pe josu de acolo?

— Da, iubite domnule.

— Sêrmane copile, de bună sêma cã nu ți-au ajunsu bani.

— Așa e.

— Câți bani ai avutü cu tine?

— Am plecatü deacasã cu doi husoși.

— Așa darã ai cerșitü pe cale.

— Nu, — ñise copilulü cu ôrecare ambițiã, ce nu s'ar fi pututü asceptã dela elü — nu, iubite domnule, nu am cerșitü.

— Cum poți ñice, cã ai venitü din Chotzen pâna aici numai cu doi husoși, tu mincinosule.

— Eu nu mințescü, — respunse copilulü cu hotãrîre, — din momentul, în care am plecatü de acasã pre drumü, nu am mâncatü nimicã decãtü pâne uscatã. O singurã datü la granițã ședëndü pe șermulü unui pãrau, lângã unü satü, alü cãrui nume l'am uitatü, și spãlãndu-mi piciorële, m'a observatü unü domnü preotü, care cetia în o carte dincolo de pãrau și mi-a aruncatü cãteva pere. De ieri de la amedi, când mi-am gãtatü ultima bucãturã de pâne, ce am fostü cumpêrat-o alaltãieri pe celü mai de urmã crucerü, nu am mân-catü nemica.

— Dòmne sfinte! — strigã cãrãușulü, care ținea friptura de poreü și vinulü de neîncunjurate de lipsã pentru sustinerea corpului seu uriașü și nu-și putea închipui, cum e cu puțințã a se îndestulã cineva cu pâne uscatã din centrulü Boemiei pâna la Viena. — Tu rabdi fôme darã mai multü ca de 40 de ôre.

Copilulü clãtinã din capü.

— Scii tu însë, — continuã cãrãușulü, — cã e o rușine nespusã dela pãrinți tei, cã te-au trãmisü în lume în acestü modü?

— Eu n'am pãrinți, — respunse copilulü dãndu-i lacrimë din ochi, — pe tatãlü meu nicü odatã nu l'am cunoscutü, iar mama mea e mörtã de patru sêptemãni.

— Dar vei fi avëndü rudenii și amier?

— Pe nime, pe nime în lume nu am — se tãngui copilulü și lacrãmile adunate în ochi curgean în șirõe limpedi pe obraji slãbiți și arși de sóre, — sum singurã pe lume.

— E rëu dar, — ñise cãrãușulü cãruia i se adunase tötã durerea în jurulü inimei, — de câți ani ești?

— De 11 ani.

— Cum te chiamã?

— Procopü Hlaby?

— Si încãtró vrei se mergi, sermane Procopü?

— La Viena.

— Ce cauți acolo.

— Pre unü omü, cãtrã care mama înainte de mörte mi-a datü o scrisóre.

— Cum vei nimeri tu în Viena?

— Imi va ajutã Dumneđeu — ñise copilulü cu încredere.

— Copilulü acesta de unspredece ani, — murmurã cãrãușulü în sine în limba germanã — e de trei ori mai istețü, ca Hansl alü meu deacasã, care însë merge în anulü alü patruspredecelea. — Hm! iubitulü meu Procopü! — continuã elü iarã boemesce, — pâna acolo e departe încã și dacã vrei se ajungi încã astãdi trebuie se te pui pe cale.

— Ah durere cã nu potü merge, — plãnse orfanulü, — piciorële imi suntü rãnite și umflate și la ori ce pasü ar trebui se sbierü și se plãngü. Fômea mi-a slãbitü puterile, m'am culcatü aici, pentrucã n'am mai pututü merge și când mi se închideau ochi de somnü și ostenealã mi-am cugetatü, cãtü de bine ar fi, dacã bunulü Dumneđeu în somnü m'ar trece la mama mea.

— Nó, nó, — ñise cãrãușulü, — încã nime nu a muritü de fôme în Viena, cu atãtu mai puținü unü boemü. Dar mai întâiu trebuie sê fii acolo, în capitalã. Cum sê te ducemü noi acolo?

Cãrãușulü își puse la acêta întrebare degetulü pe nasü și se întorse cãtrã cãne, ca și cum ar fi așteptatü dela elü rãspunsulü. Cãnele, care pãrea liniștitü în timpulü convorbiri cu copilulü, fugise erãși la carü și cu cãteva lãtrãturi amicale sãri erã în gondola sa.

— Tu Braschl ești unü cãne istețü, ai dreptate, — ñise cãrãușulü, — bãiatulü e atãtu de slãbitü, elü va avé locü lângã tine. Vinã, sãrmane Procopü, vinã, poți merge cu mine la Viena.

Copilulü între suspine tocmai voia a sãrutã mãna onestului cãrãușü, dar acesta nu-i concese, ci îi ñise, sê-și adune pachetașulü, ciobotele și surtuculü și în timpü, ce sermanulü copilü invoca binecuvântarea tuturorü sãntilorü preste cãrãușü, acesta ilü aduse în carü ca pe unü copilü micü și-lü aședã în covata cea în forma gondolei pe mantana sa. Intrãcea Braschl cu umilinta unui privilegiatü se trase la o parte și acestü simțemëntü alü inimei sale ilü arëtã prin unü linü strãnutatü.

— Acum dormi, sermane Procopü, ñise cãrãușulü — când va fi timpulü și vomü fi ajunsü în Viena te voiu tređi.

Aceste vorbe nu trebuiã repețite, cãci nu trecurã cincü minute și ostenela, patulü môle pe manta și mișcarea uniformã a carului cufundarã pe bietulü orfanü erãși în somnulü celü mai adêncü.

Sórele se apropiã de apusü dupã colina cea fãrmecãtore a Dom-ului dela Kloster-Neuburg, lãșindü pe cerü o mare auriã.

Nicü o bóre nu suflã; cãrãușulü mergea prelãngã cai fluerãndü unü cântecü vechiu popularü.

Braschl esamina cu unu aeru cugetătoru liniștitu pre copilulă ce dormia lângă elu. Óre ce cugeta elu? Póte că filosofia asupra vechei probleme, că se află pe pământu multți căni, cari isu mai bine îngrijitți și ținutți decâtu multți ómeni.

CAPITOLULŪ II.

SérmanulŪ ProcopŪ.

Se întunecase deplinu, când carulă se opri înaintea ospetăriei „La Rehbökl.“ CărăușulŪ tređi pe miculă seu protegiatŪ cu o îmbolditură în șoldu acompaniată de lătratulă cânelui.

ProcopŪ uimitŪ își frecă ochi negri și îi trebuí cãtvã timpŪ până ce-și aduse aminte ce s'a întâmplatŪ cu elu. Somnulă ilŪ recrease bine. Eși din asilulă seu de sub caru, esprimândŪ binefãcătorulŪ seu tóte multãmitele, de cari limba lui era fórtē avută.

— Nu-i pentru ce fétulu meu, răspuse cărăușulŪ — nu se plătesce a fi cineva atâtŪ de multãmitorŪ, pentru-că cărăușulŪ SebastianŪ Botzenhart a luatŪ cu sine pe unŪ copilŪ sérmanŪ, pe care lŪ-a aflatŪ pe drumŪ în starea cea mai deplorabilă și mai mortŪ de fóme, ca pe unŪ LazarŪ. Acum ne despărțimŪ — cetatea acéstã lungă și largă, ce jace înaintea ta, e Viena. Eu voiŪ rămânē preste nópte cu carulă meu aici la Rehbökl, tu trebuiesci sē treci încã astãđi linia Tabor, — căci poliția nu face multe ceremonii cu unulŪ ca tine. Ești provēđutŪ cu cele necesare?

— Da, iubite domnule, — ăise ProcopŪ Hlaby, căruia i se puse rēu la inimă la aspectulă cetății celei mari și la amintirea înfricoșatei poliții. TotŪ-odată își deschise modestulă coferŪ, scóse din elŪ o carte de rugăciuni cu o învêlitóre vechiă, scóse dónē hãrtii neînsemnate, cari însē pentru elŪ erau de unŪ prețŪ nespusu și acele le predete cărăușulŪ cu o încredere, ce o are unŪ academiēu absolută față de testimoniele, absolutoriele și diplomele sale.

— Acéstã este epistola mamei — ăise elŪ — Dumneđeu s'o odihnēscă.

Botzenhart ceti adresa:

— Domnului Iohann Nep. Novotny, mēsaru orășenescŪ, Leopoldstadt, Angartenstrasse in Viena.

De ar fi avutŪ onestulă cărăușŪ unŪ ochiu pentru acéstã ar fi observatŪ, că deși s'a folositŪ aici limba germãnă, totuși adresa era scrisă micŪ, frumosŪ, elegantă și ce e rarŪ la o damă, ortografice corectŪ. Dar nefiindŪ îndatinatŪ a-și bate capulŪ cu asemenea detalurŪ, i redete epistola și ăise:

— Este unŪ norocŪ pentru tine, că adresa sună în o stradă atâtŪ de aprópe, căci pentru piciórele tale ar fi fostŪ fatalŪ, dacã lucrătórea domnului mēsaru ar fi în Schottenfeld, in GŪmpendorf sau in Alsergrund. După ce vei fi ajunsŪ la linia Tabor, aține-te numai la

drépta și în dece minute poți fi în acelu locu. Totuși mai ântēiu trebuie sē poți scãpã preste liniã. Aratã-mi ce pașaportŪ ai?

Cu o nespusă spaimă îi întinse ProcopŪ Hlaby alŪ doilea documentŪ, care când l'a cãpētatŪ, îi părŪ atâtŪ de ponderosŪ și prețiosŪ și acum deodată așa de neînsemnatŪ și neprețuitŪ — singurŪ nu scia pentru ce.

Botzenhart desfãcŪ documentulŪ indoitŪ în 4 și ceti o scrisóre diformă, și cu multŪ mai necorectă și mai uritã ca adresa epistolei. Acea era o adeverință, că ProcopŪ Hlaby e de 11 ani, pruneu nelegiuitŪ a Anei Maria Hlaby și cumeã după mórtea mamei sale, în lipsă de amici și rudeni, cari s'ar fi îngrijitŪ de elŪ, a primitŪ concesiune dela primarulŪ satului Klein — Krasnec, ca sē cãlătorēscă la Viena spre a-și cãștigã o învêțatură, fiind-că și afară de acea dela sérmana comună nu se putea pretinde, ca sē mai susțină unŪ copilŪ nelegiuitŪ a Anei Maria Hlaby. Dovadă la acestea era sigilulă și subscrierea primarului localŪ.

— Așa stă cu tine, bietulŪ meu ProcopŪ — murmură Botzenhart, — e de totŪ tristŪ. De altcum nu a fostŪ acéstã cea dintâiă și nici nu va cea mai de pre urmă; apoi ce vină pórtă la acea bietulŪ copilŪ, pentru-că mamă-sa a avutŪ unŪ copilŪ micŪ și nu a avutŪ bãrbatŪ.

— PrimarulŪ din comuna vóstră e unŪ măgarŪ, — continuă elŪ tare, — căci dacã tu dai preste vre-unŪ polițistŪ sfãtosŪ poți întimpină o mare pedecă cu acéstã trēnță.

ProcopŪ se inspăimântă atâtŪ de tare, încatŪ îi tremura mâna, când luă inapoi hãrtia, cărăușulŪ observă și ăise mângãindu-lŪ:

— Nu-ți fiã fricã: poliția totuși nu e așa de rea, precum se crede. Fii voiosŪ și curagiosŪ, și te pune pe rugări, căci acelea le placŪ.

Dupăce ProcopŪ promise acéstã sērbãtoresce, fŪ condusŪ de cărăușŪ în o crișmă murdară plină de cărăuși, calfe și lucrãtorŪ dela calea feratã, unde la unŪ semnŪ alŪ binecunoscutului óspe Botzenhart crișmarulŪ puse înaintea lui unŪ tăierŪ cu răcitură și pâne. ElŪ gustă între lacremŪ de multãmitã din bucatele aduse, mai adãugându-se aici și câte unŪ pocalŪ de vinŪ, ce îi întinse cărăușulŪ din când în când.

ModestulŪ ProcopŪ inse își uda numai buzele multãmindu, iar când Botzenhart lãsa sē-i disparã nasulŪ arãmiu în pocalŪ, elŪ arunca câte o bucată de carne și amicului seu Braschl, care vibrândŪ cu códa ședeã josŪ și observa pe cei ce mâncau cu o atēțiune, care caracterisēzã pre cãni în crișme.

In fine tăierulŪ fŪ golitŪ, ultima bucată de pâne consumatã, la ce Botzenhart ăise suriđendŪ:

— Acum sē-ți fie de bine, se vede, că ți-a plăcutŪ.

— Da, da, — răspuse Procopu, — Dumnezeu să-ți răsplătescă înmăit.

— Acum fătul meu la drum.

— Cu Dumnezeu!

Procopu se sculă, își luă cuferul, sêrută mâna

cărăușului, care îi mai dete un deccră de argintă de drum, își luă remasă bună dela amiculu seu Braschl și se îndreptă spre linia Tabor, în care timpu Botzenhart se puse iarăși la vin.

(Va urmă.)

UNŪ LOCŪ DE CURĂ PENTRU COPII LÂNGĂ MARE.

(H. Sch.) de I. T.

Influența binefăcătoare, ce are marea și clima ținuturilor marime asupra corpului omenesc, e atât de cunoscută, încât nu e lipsă a scrie despre dēnsa. Si medicii timpurilor antice încă aflară acēsta și recomandau pacienților petrecerea în regiuni maritime și folosirea de scalde în apă de mare. Influența deosebită binefăcătoare are aerul de mare asupra bolnavilor de scrofule. Acēsta împregiurare aduse pre medicul franceș dr Paul Perrochaud la fericita ideia de a face unū stabilimentă, care, deorece a fostă multă timp unicul în felul seu și a contribuită în mod considerabil la alinarea și sanarea suferințelor multor năcăjiți, merită fără îndoială a se face amintire despre el.

În departamētul pasului Calais spre sud dela Boulogne se află pre țermurul mării satul Berc-sur-Mer. Aci începū numitul medicu încă pre la 1857 a luă sub cură copii morboși de scrofule în casa sa propriă, întocmită anume spre acelu scop și seceră atari rezultate, încât atrase asupra-și atențiunea societăților filantropice franceșe, preste totă forțe bine organizate, de contribuiră sume considerabile în scopul de a edifica lângă spitalul medicului Perrochaud, care nu avea încăperi decăt pentru 100 de pacienți, unū spitală grandiosă de pētră cu tôte întocmirile necesari pentru a se putē luă în cură 500 de pacienți. Acesta încă fū pusū sub conducerea numitului medicu și purtă la începută numele de „Spitalul Napoleon“, iar după întroducerea republicei căpētă numele de „Spitalul național“.

În acestū spitală se primescū sub cură în cea mai mare parte copii de ai populațiunei mai sêrace. Spitalul de lemnă mai stă încă și acum ca unū „maison de santé“ (casă de cură) pentru copii, cari nu suntă primiți în cură gratis. Baronul Rotschild vêdēnd rezultatele numitului spitală cumpēră o bucată de pământ în apropiere, lăsându a se edifica unū spitală pentru copii scrofuloși de evrei. Și acestū spitală s'a pusū sub conducerea medicului Perrochaud. Jurū împrejură se edificară mai multe chalet (case elvețiane), vile și alte soiuri de case și astfel Berc-sur-mer a devenit unulu din cele mai plăcute și mai fasionabile

locuri de scalde marine, la ce a contribuită multă și ușora și comoda comunicațiă cu Parisul. Mijlōcele de subsistință le subministră societățile filantropice publice, alū cărorū centru e „Asistence publique“ din Paris, o societate, care stă sub inspecțiunea și scutul statului, condusă fiind de unū amplotat de stata. Scopul ei e pură filantropic, ea are sē provadă spitalele cu cele trebuincioșe și dispune de o avere forțe mare. La venitele ei anual de circa 13 milioane franci se mai adaugă încă în totū anul ca 2 milioane ca decimă din venitele brute dela teatre și locurile publice de petrecere din Paris, cari prin unū amplotat se încassă regulat în favorul numitei societăți.

Unū mare avantaju pentru *spitalul național* este, că acolo nu servescū pentru plată nici îngrijitorile, nici servitori. Totū servițiul se prestă gratis — se înțelege cel de îngrijire și sicurățeniă — prin 60 de *surori misericorde*, alū căroră zela și devoțiune nu se potă prețui din ajuns. Ele prestă totul, ce pōte prestă mâna și inima femeescă: fie-care își are afacerile ei: una îngrijesc lucrurile de culină, alta spălarea și curățirea vestmintelor, una schimbarea regulată a vestmintelor la pacienți, căci aceia se împărțasescū nunumai de cură, îngrijire și viptu gratis ci primescū și îmbrăcămite, iar alta are îngrijirea de apoteca provēdută cu tôte aparatele și materialele necesari. În sala pentru spălatul rufelor ele prestă totul, precum și preste totū locul unde e de îngrijit și de lueru. Ele suntă și învățătoarele pacienților avēnd în edificiu unū despărțemēt pentru patru clase elementari. În fie-care din acelea se află unū anumit număr de *comode*, pe cari se odihnescū pacienți obosiți de ședere. Ele conducū și arangiază jocurile copiilor pacienți, cari pre timp frumos se întemplă sub cerul liber, când e plōie în coridorele cele mari, bine scutite contra curentului de aer și în casuri de lipsă și încăldite. Aceste jocuri oferă privitorului unū spectacol precăt de vrednic de compătimită, pre atât de interesant, vêdēnd suferințele micuților pacienți, cari prelângă tôte acelea alērgă în cōce și în colo, careși la rolul seu, arătându pre față totdeuna semne de bucuriă.

(Va urmă.)

Correspondență.

De sub Meseșul Silvaniei.

Iubitele mele surorî române! Permiteți-mi, ca pe astă cale să Ve adresez câteva cuvinte isvorite din inima-mi iubitoare, în care nutresc în celă mai mare gradă interesul pentru totă, ce e românesc și ce ar puté duce la fericire pe scumpa noastră națiune.

E deja constatată, că fie-cine, dacă voesce să ajungă la bunăstare și fericire, trebuie să aibă ca de-visă lucrul și cumpétulă, dar ca ună individă să scie bine cumpăni lucrurile sale, se recere cu necesitate ca spiritulă și mintea sa să fie mai multă ori mai puțină luminate prin o cultură ôre-care, căci numai atunci va puté judecă corectă: cum și în ce modă va avé de a-și întocmi lucrurile sale ca să ajungă la ună scopă binecuvântată.

În tîmpulă din urmă am avută fericirea de a ceti adeseori prin diare românesci despre faptele demne de totă lauda, ce le-au sêvêșită demnele urmașe ale matróneloră romane antice, am vêđută folosulă netă-găduită, ce l-au adusă națiunei române Reuniunile de femei, Comitetele pentru arangiarea de esposițiuni naționale din industria de easă, ș. a. cari năuē tuturoră românceloră numai spre onôre ne potă servi.

Si ôre acelea femei, cari au luată inițiativa astor-felă de lucrări, și acelea cari astăđi stau în fruntea aceloră comitete și Reuniuni etc. împreună cu multe altele, cari le dau mână de ajutoră, ôre nu suntă ele tôte femei cu o educațiune temeinică, femei cu spiritulă și inima bine cultivate? Da, așa suntă!

Deci fie care dintre noi trebuie să scimă, că misiunea femeiei române consistă întru susținerea și propagarea culturii naționale, care este unica, ee pôte să ne salveze de pericolulă, ce ne amenință din tôte părțile . . . și să ne înalțe la acea gloriă antică a străbuneloră noastre romane . . .

Pentru a ajunge la acestă scopă e de lipsă să ne servimă de tôte mijlôccle, cari suntă menite a desvoltă în noi simțemintele iubirei de patriă, limbă și naționalitate; se usămă de tôte organele create pentru desvoltarea culturii naționale!

Ună asemenea mijlocă, ună asemenea organă e fără îndoială și tînăra noastră revistă, ce pörtă cu fală frumosulă nume a Deștei antice „Minerva“, care tinde a desvoltă pe basă solidă cultura națională între femeile române, cari au să fie educatôrele generațiunei noastre vlitôre. Să venimă dar din tôte părțile, să ne grupămă în jurulă „Minervei“ și ea ne va împărți la fie-care din valorôsele ei sciințe, iar noi să-i dovedimă că o scimă aprețită prin aceea, că tôte româncile (cari sciu ceti) vomă fi în viitoră nedespărțite de ea și

astfelă îi vomă asigură viitorulă atătă de reclamată de împregiurările, în cari trăimă.

Amă întrată în ală treilea ană ală esistenței „Minervei“ noastre. Să facemă noi iubite soriôre române, ca această fôia și în anulă acesta să potă continua cu puteri renoite lupta în contra întunecului și a nesciinței.

Anulă 1893 s'a începută!... Să ne adunămă în jurulă „Minervei“ câtă mai multe părținitôre, ca astfelă ea să-și potă înalță fruntea cu convicțiunea unui triumfă sigură și pre venitoră se potă aduce națiunei rezultate și mai frumoșe.

Fiecare din noi, iubite soriôre, scimă din propria-ne esperință și cu deosebire noi, cari locuimă la sate, câtă de lungi ne pară sêrbătorile și serile de iarnă, când nu avemă ce ceti spre a ne distraje puțină, după atăta lucru și încordare, ce trebuințele casnice pretindă dela noi.

Deci această fôia, care are menirea a suplini golulă, ce l'amă simțită până acum și care pentru prețulă ei bagatelă, ce-lă potă suportă și cei mai lipsiți cărturarî de la sate ne ofere lumină și distrațiune totodată, nu ar trebui să lipsescă nici din o casă românescă, în care cineva scie să cetescă românesce!!

Dorindă, ca această scrisôre a mea să afle ecoulă dorită în inimile Vostre, iubite soriôre, Ve đicu la revedere în colônele „Minervei“.

V. L.

Aforisme alese despre femei, amoră și căsătoră.

Estrase din diverse colecțiuni de Jeronimă Barițiu.

Pentru ca să poți sci, ce valôre are o femeia, trebuie să te însori cu ea. Cea ce este ea încă după luna de miere, acea rămăne pentru totdeuna.

A. Lindner.

*

Secsă delicată, născută pentru lucruri fugitive și schimbăciôse, în ce ești mai violentă în amoră sau în ură? Esagerată în tôte; ești constantă numai în neconstanță.

Gallus.

*

Uni bărbați credă, că cunoscă femeile pentru că ei au avută relațiuni delicate cu mai multe, sau cu multe din ele. Dacă ei suntă observatori ageri și esperiența loră se estinde deopotrivă asupra calitășii ca și asupra cantitășii, apoi se pôte, ca ei să cunoscă o mică și fără îndoială importantă parte a naturii femeiesci; despre tôte celelalte ce se petrecă în ea însă rămănu mai nesciutori tocmăi astfelău de bărbați, pentru-că înaintea nimănu acăsta nu se ascunde așa de multă ca tocmăi înaintea loră.

I. St. Mill.

Diverse.

Sciri literare.

D-lă Lazară Șțineană, profesoră în Bucuresci, a scos de sub tipar acum de curundă ună opă de mare valoare intitulată „*Istoria filologiei române*“ și l'a dedicată marelui filolog român Timoteiu Cipariu.

Musa Someșană este titlul unei colecțiuni de balade adunate și aranjate de d-lă Iuliu Bugnariu învătător în Hordou, comitatul Bistriță-Năsăud. Colecțiunea se estinde pre 95 pagini 8° și cupriude 34 balade alese și bine îngrijite, cea ce servece spre laudă sirguinciosului învățător. Se pôte procură dela tipografia „Aurora“ în Gherla (Szamosujvár) pentru prețulu de 30 cr.

Documente istorice. Camera României a autorisat pe d-lă ministru ală instrucțiunei să cumpere pentru suma de 20,000 lei colecțiunea de documente ale răposatului Nicolae Șuțu din Moldova. Acastă colecțiune cuprinde memorii și apendice relative la istoria română, dosarulă anului 1848, corespondența cavalerului de Gentz, etc. Raportulă Academiei române, semnată de d-ni D. Sturdza, Gr. G. Tocilescu și Ionescu-Gionu spune, că acastă colecțiune este ună adevărată tesaură relativă la istoria contimporană a României.

În unulă din numeri trecuți ai fôiei năstre amă anunțat, că d-lă S. P. Simonu, preotă în comuna Șumfalău, comit. Bistriță-Năsăud, are în manuscrisă gata spre publicare 9 tragedii în versuri. Dintre aceste una intitulată *Vinderea lui Isus* a eșit de sub tipar în zilele aceste în tipografia C. Orendi din Bistriță. Cuprinde 60 pagini 8° și se pôte procură dela d-lă autoră prelângă prețulu de 35 cr.

Produce literare oprite în Ungaria. Ministrulă de comerciu a oprită de pe teritoriulă coronei ungare opulă „Luptele pentru naționalitate“, publicată de George Adamescu în Bucuresci, precum și fôia periodică „*Romänische Revue*“, ce apare în Viena.

Sciri diaristice. La Iași sub redacțiunea d-lui Aronă Densușianu va eși odată pe lună o fôia intitulată „*Revista Critică-Literară*“ și va publica cercetări literare, studii de estetică, analise critice, romane, memorii scene istorice, călătorii, literatură populară, piese teatrale, poezii etc. La Bucuresci va apăre o altă revistă, ce va purtă titlulă „*Alte și Bibiluri*“ și va fi dirigeată de d-na Smaranda Andronescu (Smara). Colaboratôre voră fi dômnele Maria Ghica, B. Ionescu, Elena Hübsch, Aurica Polizu Micșunescu, Sabina Mandrea, Henrieta Sihleanu, Sofia Candiano, Didina Tătareanu, Viorica Panteli, Lelia Hernea, Hortensia Racovița, Didina Vlădescu și domnișorele Sarmisa Bilcescu, Ermina Valch, Cornelia din Moldova, Ana Ciu-

paga, Smaranda Culiană și Sevasta Radiană. Totă acolo ese revista *Mircesci* sub redacțiunea d-lui G. Rusu Admirescu.

„*Gazeta Bucovinei*“ cu prima Ianuarie va eși în formată mai mare. Prețulu va rămâne același.

„*Luminătorulă*“ din Timișôra cu anulă nouă va eși în totă ziua. Prețulu va fi 8 fl. la anulă.

„*Vulturulă*“, diară umoristică, ese totă în a două Duminecă la Oradea-Mare sub direcțiunea d-lui Iustină Ardeleană. Textulă e ilustrată frumosă. Costeză la anulă 6 fl.

Alegerea de Mitropolită la Blașiu, după cum aflămă din „Unirea“, în urma preainaltei hotăriri a Maiestății Sale împăratului și regelui apostolică din 12 Novembre a. tr. se va face după modalitatea observată cu ocasiunea alegerii decedatului Vancea. Din alte diare aflămă, că acastă alegere va avă locă în luna lui Aprilie a. c. sub presiulă Esc. Sale Mihailă Pavelă. Guvernulă va fi reprezentată prin d-lă Iosifă Hosszu, vice-președintele curții de compturi.

Escelenția Sa Mihailă Pavelă, D-lă Episcopă dela Oradea-Mare a făcută estimpă diecesei sale ună forțe frumosă dară de Crăciună, anume a donată 25.000 fl. ca adausă la fondulă Paveleană de subsidiu, care cu acăsta dăruire se urcă la suma de 425.000 fl. Escelenția Sa totă în anulă acesta a restaurată catedrală cu spesele sale de preste 30.000 fl., a făcută o fundațiune de 16.000 fl. la institutulă Franciscă-Iosefină pentru crescerea unui tănără română gr. cat., și a dată 6.000 fl. pentru ajutorarea a loră 60 de preoți din diecesa sa. Suma daruriloră din anulă acesta face 77.000 fl. Fericită bărbatulă, care are o inimă atătă de nobilă.

Casă de mörte. În 20 Decemvre a. tr. a reposată la Blașiu *Constantină Papfalvi*, preposită și canonică ală Bisericei catedrale din Blașiu în etate de 89 de ani. Elă s'a născută în Popfalău lângă Clușiu. Tatălă sêu a fostă cantoră în acea comună și s'a numită Grigore Papuciu. Numele de Papfalvi l'a primită în Clușiu. După ordinare a funcționată ca profesoră, parochă în Hunedôra, vicariu în Hațegă și din an. 1851 încôce ca canonică în Blașiu. Elă a rădicată pre spesele sale biserica din comuna sa natală și înainte de mörte a lăsată o fundațiune de 12,000 fl.

Adunare la Năsăud. În 27 Decembre a. tr. s'a ținută în Năsăudă la inițiativa d-lui vicariu Dr. Ioană Popă o adunare compusă din reprezentanți tuturoră celoră 44 comune grănițeresci, în care au hotărîtă unanimă a luptă între marginele legei pentru respectarea instrumentului fundațională, pentru recu-

noscerea dreptului de proprietate a comunelor grănițeresci la fondurile școlare precum și pentru recunoșterea caracterului confesional al școlilor susținute din acele fonduri. În această scopu au hotărît a trãmite o deputațiune la ministeriu și la dieta țerei, iar dacã acolo n'ar isbuti a câștigã nimicũ a trãmite una la împãratulũ și regele apostolicũ.

Salariile ampoliaților comitatensî în urma unui proiectũ de lege, la care se lucrã acum, se vorũ mãri cu 10%.

Dr. Vasile Lucaciu în 28 Dec. a. tr. a plecatũ la Seghedinũ spre a suferi arestulũ de unũ anũ, la care a fostũ condamnatũ de curtea cũ jurați din Dobrițina.

Sôrtea preoților în România. Ministrulu de culte, d-lũ Tache Ionescu, a prezentatũ camerei romãne unũ proiectũ de lege pentru îmbunãțirea sorții clerului mireanũ. Acestũ proiectũ devenindũ lege va limitã numãrul parohiilor din țerã, va hotãri cã la bisericile dela orașe sã fiã preoți licențiați sau doctori în teologie, iar la sate preoți, ce vorũ fi terminatũ seminariulũ completũ de 8 clase. Cei dintei vorũ primi la lunã 200, iar cești din urmã 100 franci, avẽdu a se urcã plata totũ la 10 ani cu cãte 20 franci

Urmãrile unei sentințe. Judecãtoria din Modena în ðilele trecute a judecatũ pentru furtũ pre unũ anumitũ Bortolani la închisóre de ðece ðile. La publicarea sentinței mama dejudecatului a muritũ, iar femeia aceluia a înebunitũ. În nrmarea acestora judecãtoria a adresatũ ministeriului de justițiã o telegramã, în care ilũ rógã pentru absolvarea dejudecatului, care este tatãlu alorũ sесе prunci.

Societatea Sodalilorõ romãni din Brașovũ a aranjatũ în ðiua de Crãciunũ în sala hotelului Nr. 10 producțiune cu urmãtorilũ programũ: 1. Musica; 2. Sfãnta ði delibertate, marșũ de N. Popoviciu, esecutatũ de corulũ sod.; 3. Musicã; 4. Ðiua a apusu, de H. Pfeil, esec. de cor. sod.; 5. Jidani la bãtaia, anecdotã de Th. Speranță, declamatã de Vasile Gallũ; 6. Musicã; 7. Eram pre-unũ vêrfũ de munte, esecutatũ de corulũ sodalilorõ; 8. Musicã; 9. *Nobila cerșitóre*, comediã într'unũ actũ de V. Alesandri. Dupã producțiune a urmatũ joceũ.

Necrologũ. În 29 Dec. st. n. a. tr. a reposatũ în etate de 10 ani *Leontina Anca*, fiica preotului Alesandru Anca din Chiraleșũ. O deplãnge familia și alte numãroșe rudenii. Fie-i țerina, ușorã și memoria binecuvẽntatã!

Hymen. D-lũ *Virgilius C. Codarcea* și domnișora *Eugenia Cotta* se vorũ cununã în 22 Ianuarie st. n. a. c. în biserica gr. cath. din Biczã. Li dorimũ fericire.

Deslegarea șaradei din Nrulũ 23 — 1892 alũ foiei nãstre e: *Aurũ, Laurũ, Balaurũ.*

Bine o au deslegatũ.

Domnișorele: Sabina Ônea, Borgo Prundũ; Maria Sasũ, Bistrițã; Hermina Iovanũ, Inãu; Mariõra Barbulũ, Nirũ Adonũ și Veturia Lișcanũ, Cizeriu;

Dõmnele: Lucreția Gaelũ, Bistrițã; Mãriõra Bozga nãscutã Turtureanũ, Borgo Prundũ; Lucreția Sima n. Cosma, Marinũ și Angelina Popũ n. Coșbucũ, Herina;

Domni: Ioanũ Moța, Sibiiu; Ioanũ Dolianũ, Gherla; Ilie Flocea, Cernãuți; George Brãteanũ, Vama; Alesandru A. Moldovanũ, Blașiu; Nicolae G. Țintiaru, Petruvasila și Nicolae V. Popu, Tohanulũ vechiu.

Premiulũ lũ-a dobẽnditũ: d-lũ Nicolae G. Țintiaru, Petruvasila.

Gãciturã numericã.

de Victorũ,

3 4 6 7	=	Unde se varsã în mare
		E cetate 'nfloritóre.
3 4 5 6 7	=	Numele ir de Romanũ
		Ilũ scii, de scii pe Traianũ.
5 4 1	=	Fundatorũ de õ cetate
		Impreunã cu-alũ seu frate.
5 2 1 7	=	Cãtu ce-o pui în poesiã
		Dã o dulce armoniã.
6 7 1 7	=	E neplãcutũ la cãlãtorũ
		În altã țarã trecãtorũ.
6 7 5 3 7	=	Aief avũ luptã Corvinũ
		Cãdut-a ș'unũ rege creștinũ.
6 4 3 2 3	=	Trece din viațã 'n mörte
		Mãntãindu-ne de tôte.
6 2 3 4 5 4 7	=	Multũ Romãnu-o pominesce
		În frumõsa sa poveste.
1 2 3 4 5 6 7	=	Dacã vei gãci
		Te va pomeni.

Timpu de deslegare pãnã în 1 Martie a. c. Între gãcitorũ se va sorți o carte.

Cu numãrulũ de fați revista nãstrã intrã în alũ treilea anũ alũ esistenței sale. Cu acestã ocasiune aducemũ mulțumiri cãldurõse colaboratorilorũ, abonentilorũ și sprijinitorilorũ noștri și îi rugãmũ, ca sã nu ne deneghe sucursulũ lorũ binecoitorũ nici pe venitorũ. Noi la rëndulũ nostru ne vomũ da silința a corespunde acceptãrilorõ cetitorilorũ noștri și acestã sperãmũ cã ne va succede dẽorece avemũ la îndemãnã mai multe lucrãri frumõse, între cari și unũ romanũ interesantũ și amuzantũ, cu a cãruia publicare începemũ în numãrulũ de fați și care va fi unũ adevãratũ tesaurũ pentru orĩ-care familiã.

Restanțieri suntũ rugați cu insistință a ne respunde prețulũ abonamentului.

Cei ce nu vorũ voi a se numerã între abonenti noștri, binevoiascã a ne avisã prin o cartã postalã.

Preoți dotați mai slabũ, invetãtori și suboficieri primescũ fõia nãstrã cu 3 fl. Teologi, ștudenți de orĩ-ce categoriã și sodali cu 2 floreni la anũ.

Îubițilorõ noștri cetitorũ li dorimũ anũ nou fericitũ!

SUMARIULU:

I.

Articoli de sciință.

	Pag.		Pag.
I. T. prof.: O scurtă privire asupra vieții sociale în Roma antică	73, 82, 93, 101.	Nistoru Simonu: Unele evenimente mai însemnate din istoria teritoriului, ce formeză astăzi comitatul Bistrița-Năsăud	2, 24, 44.
Drd. L. R.: Pământul și revoluțiile sale	121, 133, 141, 153, 161.		

II.

Poesii.

	Pag.		Pag.
Elena Gaboru n. Lupanu: Singură	74	— Susu pre ceriu	169.
— Dacă vrei se cânti	144.	Harie Chendi: Nu-mi pasă!	35.
— După lungă despărțire	204.	I. Dolianu: Pe albumul amicului G.	134.
Elena: Te vedu	15.	— Cătră Flora	134.
— Și dacă	24.	— Nu se 'ntrebă timpul	134.
— Am încetatu.	43.	Ioanu Rodina: La Tebea 'n cimiteriu	181.
— Intrebare	123.	Onitu: P . . . ei	55.
George Coșbucu: Păstorita	93.	— 3/15 Maiu	81.
— Popasul țiganilor (după Geibel)	101.	— Cătră Românii	141.
— Gazelă	121.	— O cerere	174.
Iacobu Ōnea: Vântulă suflă	221.	Petria dela Clușiu: Linisce	162.
I. L. H.: Amiceii mele L . . . . . a	1.	— Intre noi	194.
— Adio!	61.	T. Simtionu: In seri de veră	157.
— Amiceii mele Letiția	98.	Temistoele Bocancea: Schimbare	108.
— L . . . . . ei!	113.	V. B. Muntelescu: Alios vidi ventos	233.
— Din trecut	154.	Zacharie Boiu: Odă în onorea Năsăudenilor, rostită la banchetula „Asociațiunei transilvane“, ținută estimpă la Năsăud	213.

III.

Romane, novele, nărățiuni, schițe, biografii.

	Pag.		Pag.
A.: Rađe de lună (de Guy de Moupasant)	188.	I. Nițu Popu: O glumă artistică (schiță după Th. S.)	49.
Brindusa: Mirésa 'n mânăstire	173, 182.	Iuliu Moidovanu: Din viața pictorilor renumiți, Onor. Rodiana	128, 138.
Camilu B.: Ce cetesee ea? (noveletă de Edmund Wendgraf)	98.	Ioanu Rodina: Baba Gaina	69.
Dănilă Sănuoanu: Una copilă de conte, romanu de Antonu Langer	5, 16, 25, 35, 45, 56, 62, 75, 83, 95, 103, 114, 124, 135, 144, 155, 163, 175, 184, 195, 204, 215, 223, 235.	Iosifu Siegescu: Despre originea cuvântului „fiaseo“	39.
George Simu: Care-i mai mare tâlharu (poveste)	113.	Leontina: Astrea (poveste după T. S.)	219, 229.
Iv.: Răposatul, (humorésca de A. Balázs)	149, 158.	Onigașu: Trei pomi de Crăciună (de M. Jokai)	233.
		T. Simtionu: Dochita, novelă	13, 21, 33, 41.
		V. R. Buticescu: Amicul meu	3.
		Schiță biografică despre George Barițiu	89.

IV.

Hygiēna.

	Pag.		Pag.
Dr. Em. Elefterescu: Câteva cuvinte despre Febrile tifoide și tifosul, ori în terminul poporal lungórea	29.	I. T. prof.: Unú locú de cură pentru copii lângă mare (H. Sch.)	9, 19.
		Stoica: Isvórele minerale ale comunei Sângeorzulu românú din cerculú Rodnei a comitatului Bistriță-Năséuda	109.

V.

Literatură poporală.

	Pag.		Pag.
Antoniú Popú: Doine poporale de pe luncă în Biharia	39, 230.	Paraschiva T. Simtionú: Chiuturi dela Sibiu	131, 151, 189. ✓
— Blăstému de dragoste	118.	Victorú: La crișmuța Moldovei, baladă	50.
Dascálulú Sie: Poesii poporale din Maramurésú	59, 71, 79, 159, 179.	— Ficiorulú și fata Neagului, baladă	110.
Mărióra Barbulú: Doine poporale diu Bihora	30.	— Colo'n josú pe lângă vale, balabă	210.

VI.

Cugetări.

	Pag.		Pag.
I. Barițiú: Aferisme alese despre femei, amorú și căsătoriá	10, 30, 49, 59, 71, 79, 131, 139, 151, 159, 179, 190, 210, 230.	I. T. Din povéuirile unui omú de școlá	88, 99, 119.

VII.

Diverse.

	Pag.		Pag.
Academia română: Concursuri pentru premiú 1893	90	Correspondințe	10, 131, 170, 209.

* * *

Apoi glume, noutăți literare, politice, sociale din patrie și din străinătate, gâcituri și anunțuri.